

Riigikogu põhiseaduskomisjoni istungi protokoll nr 150

Tallinn, Toompea

Esmaspäev, 23. veebruar 2026

Algus 11.15, lõpp 12.11

Juhataja: Ando Kiviberg (esimees)

Protokollija: Markus Veia (konsultant)

Võtsid osa:

Komisjoni liikmed: Ants Frosch, Anastassia Kovalenko-Kõlvart, Katrin Kuusemäe, Evelin Poolamets, Pipi-Liis Siemann, Timo Suslov

Komisjoni ametnikud: Erle Enneveer (nõunik-sekretariaadijuhataja), Helin Leichter (nõunik), Karin Tuulik (nõunik)

Puudusid: Kalle Laanet, Lauri Läänemets, Helir-Valdor Seeder ja Jaak Valge

Kutsutud: Evelin Poolametsa töövari Lisandra Laaneorg (2.-4. päevakorrapunkt);
pöördumise kontaktisik Annika Peterson (3. päevakorrapunkt)

Päevakord:

1. Nädala töökava kinnitamine
2. Eesti Keskerakonna fraktsiooni algatatud Riigikogu liikme staatuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (791 SE) esimese lugemise ettevalmistamine
3. Kollektiivne pöördumine „ÜLBUS EI OLE POLIITIKA - JÜRGEN LIGI PEAB LAHKUMA!“
4. Info ja muud küsimused

1. Nädala töökava kinnitamine

Ando Kiviberg tegi ettepaneku kinnitada nädala töökava järgmiselt:

Riigikogu põhiseaduskomisjoni nädala (23.02.2026-27.02.2026) töökava

Komisjoni istung esmaspäev, 23.02.2026 kell 11.15

1. Nädala töökava kinnitamine
2. Eesti Keskerakonna fraktsiooni algatatud Riigikogu liikme staatuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (791 SE) esimese lugemise ettevalmistamine
3. Kollektiivne pöördumine „ÜLBUS EI OLE POLIITIKA - JÜRGEN LIGI PEAB LAHKUMA!“
4. Info ja muud küsimused

Otsustati:

1.1. Kinnitada nädala töökava (konsensus: Ando Kiviberg, Anastassia Kovalenko-Kõlvart, Katrin Kuusemäe, Evelin Poolamets, Pipi-Liis Siemann, Timo Suslov).

2. Eesti Keskerakonna fraktsiooni algatatud Riigikogu liikme staatuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (791 SE) esimese lugemise ettevalmistamine

Ando Kiviberg meenutas komisjoni liikmetele, et samasisulist eelnõu menetleti 2025. aasta lõpus (673 SE) ning samuti 2024. aasta detsembris (528 SE). Mõlemal korral lükati eelnõu esimesel lugemisel tagasi. Ta andis eelnõu tutvustamiseks sõna Anastassia Kovalenko-Kõlvartile.

Anastassia Kovalenko-Kõlvart märkis, et eelnõu ei ole komisjoni jaoks uus ning varasematel kordadel ei leidnud see seletamatutel põhjustel toetust. Tema sõnul on eelnõu uuesti esitatud, kuna selle sisu on jätkuvalt aktuaalne ning vastab majandusliku olukorra tingimustele, kus Riigikogu palgasüsteem võiks olla solidaarsem ühiskonnaga. Eelnõu lähtub nii erinevate Euroopa parlamentide kui ka Euroopa Parlamendi praktikast, kus saadiku töötasu on seotud tema tegeliku töös osalemisega. Kehtiva korra järgi võib Riigikogu liige istungitelt puududa piiramatult ning saab siiski töötasu täies mahus. Eelnõu eesmärk on taastada ühiskondlik solidaarsus, sidudes töötasu istungitelt kohalolekuga. Kavandatav lahendus näeb ette, et vähemalt 85-protsendilise osalemise korral säilib töötasu 100% ulatuses. Alla 85% osalemise korral vähendatakse ametipalka 15%, alla 70% osalemise korral 30% ning alla 50% osalemise korral 50%. Kuluhüvitised sõltuvad samuti palgast ja seega ka kohalolekust. Ta täpsustas, et põhjendatud puudumised, näiteks välislähetused või muud tööülesannetest tulenevad asjaolud, ei too kaasa töötasu vähendamist, kuna need märgitakse eraldi ning välistavad põhjendamata puudumisena käsitlemise.

Pipi-Liis Siemann märkis, et kuivõrd algatajad on juba mitmendat korda samasisulist eelnõu algatanud, siis tõenäoliselt on algatajatel põhjalik ülevaade olukordadest, millistel juhtumitel Riigikogu liikmete põhjendamata puudumised annaksid aluse osalemisprotsendi rakendamiseks ja töötasu vähendamiseks. Ta sõnas, et saadikute töö hõlmab lisaks istungisaalis viibimisele kohtumisi valimisringkonnas ja erinevaid tööga seotud kohustusi ja samuti esineb haigusjuhte. Algatajatel vast on olemas ülevaade juhtumitest, kus puudumised on olnud põhjendamata ning palus selgitada, kui sagedasti ja millistel asjaoludel selliseid olukordi on ette tulnud.

Anastassia Kovalenko-Kõlvart selgitas, et probleem seisneb praegu selles, et põhjendamata puudumiste käsitlemine on kujunenud halliks alaks, mida ei ole üheselt reguleeritud. Keskerakonna fraktsioon kasutab oma sisemist korda, mille alusel märgitakse puudumiste põhjused, kui need on teada, näiteks haigus või muu asjaolu. Samas tõi ta välja, et fraktsioonidel tervikuna ei ole ühtset tava puudumiste põhjuste dokumenteerimiseks ning puudumiste juures ei ole enamasti märgitud, mille tõttu need aset on leidnud. Ta sõnul tekib olukord, kus ei ole võimalik tuvastada, mis põhjusel on saadik puudunud, kui ei ole ametlikku lähetust märgitud. See on probleem, mis vajaks täiendavat reguleerimist. Tema hinnangul võiks kujuneda heaks tavaks, et fraktsioonides oleks kokkulepe, mille alusel fraktsiooni ametnik märgib puudumiste põhjused juhul, kui need on teada või tööga seotud. Eelnõu teise lugemise ettevalmistamise käigus võiks arutada, millisel viisil puudumiste põhjendamist selgemalt korraldada.

Pipi-Liis Siemann ütles, et on ise istungitelt väga vähe puudunud ning märkis, et koalitsioonisaadikutel tulebki paratamatult sagedamini kohal olla. Ta sõnas, et eelnõu algataja fraktsioonis on puudumiste üle arvestuse pidamine kiiduväärselt süsteemne, ent lisas, et täiskogu istungitel on sageli näha olukordi, kus Keskerakonna fraktsiooni istmete täituvus on vähenenud. Selle taustal palus ta täpsustada, millised on fraktsiooni statistilised andmed puudumiste osas. Eelkõige soovis ta selgitust, kui palju esineb põhjendatud ja kui palju selliseid puudumisi, mida võib käsitleda põhjendamatuna.

Anastassia Kovalenko-Kõlvart selgitas, et statistikat ei ole võimalik koostada, kuna puudumiste kohta ei ole süsteemselt märgitud nende põhjuseid. Ta tõi välja, et enamik puudumisi näibki põhjendamatuna puudumistena just seetõttu, et põhjus ei ole dokumenteeritud. Juhud, kus Riigikogu liikmete kohta on kõlanud etteheiteid vähese kohaloleku osas, olgu need seotud Keskerakonna fraktsiooni või mõne teise fraktsiooni liikmetega, ongi üks argument eelnõu esitamiseks. Tema hinnangul ei peaks saadik, kelle osalusprotsent on madal ja kelle puudumised ei ole põhjendatud, saama töötasu täismahus. Sellisel juhul peaks töötasu olema vastavuses osalemisega, mis on eelnõus ka ette nähtud. Selline lähenemine toetab solidaarsust ja aitab suurendada ühiskondlikku õiglustunnet, samuti usaldust Riigikogu kui institutsiooni vastu. Usaldusuuringute põhjal on Riigikogu viimasel ajal olnud riiklike institutsioonide seas usaldusnäitajate poolest viimaste seas.

Ando Kiviberg märkis, et solidaarsuse kasvatamine ühiskonnaga on Riigikogu kui institutsiooni jaoks oluline ning selles mõttes väärib algatus tähelepanu. Ta osutas siiski murekohale, et Riigikogu liikmed jäävad sageli kõrvale komisjonide tööst, mis hõlmab nii istungeid kui ka töörühmade tegevust. Komisjonide töö on sageli see osa, kus toimub eelnõude sisuline ettevalmistus ning kus Riigikogu liikmete panus on kõige olulisem. Ta nentis, et käsitlusel olev eelnõu ei hõlma komisjonide istungitel osalemise regulatsiooni ja palus selgitust, kuidas sellist lahendust põhjendada olukorras, kus just komisjonide töö moodustab saadiku töö põhituuma.

Anastassia Kovalenko-Kõlvart märkis, et ta võib-olla ei selgitanud eelnõu tutvustades piisavalt selgelt, kuid eelnõu § 1 lõige 1 hõlmab nii täiskogu istungeid kui ka komisjonide koosolekuid, mistõttu rakendub osalemise alusel töötasu vähendamise põhimõte mõlema puhul. Kui Riigikogu liige osaleb vähem kui 85% istungitest ja komisjoni koosolekutest, vähendatakse ametipalka 15% ulatuses ning vastavalt languse süvenemisele ka 30% või 50% ulatuses. Komisjonide koosolekud on Riigikogu töö oluline osa ning seetõttu on eelnõus seda ka arvestatud. Arutelukoht võib tekkida juhtudel, kus komisjoni töös osaleb asendusliige. Tema hinnangul tuleks sellistes olukordades lähtuda samast põhimõttest, mis kehtib täiskogu istungite korral: kui puudumine on seotud lähetuse või mõne muu ametikohustusest tuleneva asjaoluga, ei loeta seda põhjendamatuna puudumiseks. Sama loogika peaks laienema ka komisjonide tööle ning eelnõu eesmärk ongi tagada ühtne lähenemine kogu Riigikogu töö korralduses.

Evelin Poolamets küsis Riigikogu töös osalemise defineerimise kohta. Ta viitas olukordadele, kus saadik registreerib end istungil kohal olevaks, kuid lahkub seejärel saalist ega osale sisuliselt aruteludes, ei esita küsimusi ega pea sõnavõtte. Ta tõi välja, et on täheldanud sellist praktikat eeskätt Reformierakonna fraktsiooni liikmete puhul ning palus täpsustust, kuidas eelnõu käsitleb osalemise tuvastamist ning millisel viisil fikseeritakse, kas saadik osaleb Riigikogu töös sisuliselt või üksnes vormiliselt registreerimise kaudu.

Anastassia Kovalenko-Kõlvart selgitas, et eelnõu puhul on osalemise tuvastamisel aluseks võetud täiskogu ja komisjonide hääletused. Tema sõnul tagab selline lähenemine selle, et ei tekiks olukorda, kus Riigikogu liige registreerib end istungi alguses kohal olevaks ning lahkub seejärel saalist, ilma et oleks osalenud menetluse sisulises osas. Samal ajal rõhutas ta, et osalemise hindamisel tuleb arvestada põhiseadusest tulenevat vaba mandaadi põhimõtet, mis ei võimalda kehtestada nõuet sõnavõttude, küsimuste või teiste sisuliste tegevuste kohustuslikuks mõõtmiseks. Hääletusprotokollide alusel saab tuvastada saadiku osalemise istungi algusest lõpuni ning seeläbi hinnata seda ka töötasu arvestamisel. Ta viitas, et praktikaid on erinevates parlamentides erinevaid, tuues näitena Austria mudeli, mis on eelnõu seletuskirjas välja toodud. Samas märkis ta, et eelnõu teise lugemise ettevalmistamisel võib täiendavalt kaaluda ka kohalolekukontrolli kasutamist alussüsteemina, arvestades olukordi, kus saadik jätab hääletamata, mis on talle tagatud vaba mandaadi osa. Tema hinnangul on tasakaalupunkti otsimise koht vaba mandaadi teostamise ja osalemise proportsionaalse seostamise vahel, tagamaks, et Riigikogu liikme töötasu vastab tema tegelikule kohalolekule.

Ando Kiviberg osutas, et vaba mandaadi põhimõtte küsimus on olnud varasemalt üheks peamiseks põhjuseks, miks sellised muudatused ei ole leidnud toetust, kuna ebaselgeks on jäänud, kuidas osalemist täpselt fikseerida või mõõta. Vaba mandaadi põhimõtte tuleneb põhiseadusest ning tähendab, et Riigikogu liige on oma otsustes ja otsustamatutes vaba. Ta tõi esile, et selle põhimõtte ja osalemise mõõtmise vahelise piirjoone määratlemine on kujunenud keeruliseks ning see on olnud üks takistusi regulatsiooni muutmisele. Ta palus algatajal hinnata, kuidas on eelnõus lahendatud küsimus vaba mandaadi põhimõtte järgimisest ning millisel viisil välditakse olukorda, kus seadus võiks olla vastuolus põhiseadusega ning seetõttu jääda välja kuulutamata.

Anastassia Kovalenko-Kõlvart selgitas, et eelnõus ei teki vastuolu põhiseadusest tuleneva vaba mandaadi põhimõttega. Riigikogu liige ei saa oma mandaadist „puhata“, kuna saadik esindab rahvast sõltumata sellest, kas ta viibib istungitel või mitte ning tema mandaat kehtib pidevalt. Varasematel aastatel kehtinud Riigikogu liikmete puhkuse regulatsioon tunnistati põhiseadusega vastuolus olevaks, kuna mandaadi olemus eeldab katkematut vastutust. Tema hinnangul ei kujuta eelnõus ette nähtud töötasu sidumine kohalolekuga riivet mandaadi teostamisele. Riigikogu töös koha peal osalemine on üks põhielement saadiku ülesannete täitmisel ning töötasu kujundamine vastavalt tegelikule osalusele on proportsionaalne ja põhjendatud. Kõik töökohustustest tulenevad põhjendatud puudumised, olgu need konverentsid, kohtumised, välislähetused või muud ametikohustused, on võimalik eraldi märkida, mistõttu ei käsitleta neid põhjendamata puudumistena. Ta rõhutas, et selline lähenemine ei lähe vastuollu vaba mandaadi teostamisega, vaid toetab õiglast seost kohaloleku ja tasustamise vahel. Eelnõu põhisisuks on solidaarsuse suurendamine ühiskonnaga ning sõnum, et töötasu peab olema kooskõlas Riigikogu liikme tegeliku panusega.

Ando Kiviberg küsis, kui põhjalikult on eelnõu algatajad kaalunud puudumiste põhjendatuse hindamise praktilist korraldust. Aruteludes tekib alati küsimus selle üle, kellel peaks olema õigus otsustada, kas Riigikogu liikme eemalviibimise põhjus on kaalukas või mitte. Ta palus täpsustust, millisele osapoolale peaks langema vastutus hinnata, kas puudumine kvalifitseerub põhjendatuks või põhjendamatuks, arvestades sellega kaasnevat mõju osalemise protsendile ja töötasu arvestamisele.

Anastassia Kovalenko-Kõlvart selgitas, et puudumiste põhjendatuse küsimus sarnaneb kuluhüvitiste kasutamise korraldusele, kus esmane vastutus lasub Riigikogu liikmel endal. Saadik peab olema aus esitatud andmete ja dokumentide osas ning järgima head tava, mille järgi on selgelt eristatav põhjendatud ja põhjendamatu puudumine. Tema hinnangul peaks põhiline roll puudumiste korrektsel märkimisel langema fraktsioonides tegutsevatele nõunikele, kes Keskerakonna fraktsiooni puhul juba praegu dokumenteerivad ja kontrollivad puudumiste põhjuseid. Tavapäraselt antakse fraktsioonile ette teada, kui saadik ei saa istungil osaleda ning sel juhul märgitakse ka puudumise põhjus. Juhtudel, kus puudumise põhjust ei ole esitatud, jääbki vastav märge tegemata. Ta lisas, et osade puudumiste puhul on põhjendatuse tuvastamine lihtsam, näiteks välislähetuste korral, mis registreeritakse Riigikogu Kantselei poolt ametlikult süsteemis. Sellistel juhtudel ei teki vaidlust puudumise põhjendatuse üle, kuna vajalik teave on juba kantud eelteatesse ning kinnitatud Riigikogu juhatuse poolt. Tema hinnangul peab iga Riigikogu liige lähtuma isiklikust vastutusest ja südametunnistusest, tagades, et puudumised oleksid korrektselt põhjendatud ja dokumenteeritud.

Ando Kiviberg tegi ettepaneku teha menetlusotsused.

Otsustati:

2.1. Teha ettepanek võtta eelnõu täiskogu päevakorda 11.03.2026 (konsensus: Ants Frosch, Ando Kiviberg, Anastassia Kovalenko-Kõlvart, Katrin Kuusemäe, Evelin Poolamets, Pipi-Liis Siemann, Timo Suslov).

2.2. Teha ettepanek eelnõu tagasi lükata (poolt 4: Ando Kiviberg, Katrin Kuusemäe, Pipi-Liis Siemann, Timo Suslov; vastu 2: Anastassia Kovalenko-Kõlvart, Evelin Poolamets; erapooletuid 0; ei hääletanud 1: Ants Frosch).

2.3. Määrata juhtivkomisjoni esindajaks põhiseaduskomisjoni liige Timo Suslov (konsensus: Ants Frosch, Ando Kiviberg, Anastassia Kovalenko-Kõlvart, Katrin Kuusemäe, Evelin Poolamets, Pipi-Liis Siemann, Timo Suslov).

3. Kollektiivne pöördumine „ÜLBUS EI OLE POLIITIKA - JÜRGEN LIGI PEAB LAHKUMA!“

Ando Kiviberg andis ülevaate kollektiivsest pöördumisest, märkides, et pöördumine on kogunud 6863 allkirja ning võeti Riigikogu menetlusse 13. jaanuaril 2026. Pöördumises tehakse ettepanek rahandusminister Jürgen Ligi tagasiastumiseks. Valitsus peab võtma vastutuse poliitilise väärkuse ja usalduse taastamise eest. Pöördujad põhjendavad, et Jürgen Ligi on korduvalt esinenud väljaütlemistega, mis ei sobi valitsusliikmele. Maksupoliitika süvendab ebavõrdsust ja tekitab pahameelt, ei arvesta väikeettevõtete ega madalapalgaliste tegelikku olukorda. Maksupoliitika on kaasa aidanud väljarände ja sündimus on rekordmadal. Igapäevased vajadused on muutunud luksuskaubaks. Pöördujate hinnangul kaotavad pikaajalised poliitikud kontakti rahvaga. Ta andis sõna kollektiivse pöördumise kontaktisikule Annika Petersonile.

Annika Peterson tutvustas kollektiivse pöördumise loomise asjaolusid, selgitades, et algtõuke andis televisioonisaates „Laser“ kuulnud rahandusminister Jürgen Ligi käsitlus hinnataseme, maksude, toimetuleku ja palkade teemal. Esitatud vastused jätsid tema

hinnangul mulje, et inimeste muresid pisendatakse või ei võeta piisava tõsidusega. Petitsiooni koostamisele eelnes ka mitme varasema intervjuu analüüs, milles väljendus sarnane suhtumine rahandusministrilt, sealhulgas väide, et enamik inimesi ei vaja toetusi, ning toiduhindade käibemaksu puudutavad halvustavad kommentaarid. Probleem ei seisne üksikutes sõnavõttudes, vaid laiemas hoiakus, mis ei arvesta piisavalt paljude inimeste igapäevaelu keerukust. Petitsiooni keskmes on küsimus sellest, millist hinda maksab riik olukorras, kus elanike muresid ei mõisteta ega võeta tõsiselt. Hinnad, maksud, toimetulek ja poliitikute selgitusviis mõjutavad otseselt inimeste usaldust riigi vastu. Kui avalikus suhtluses nimetatakse inimeste muresemist virisemiseks või psühholoogiliseks paanikaks, siis ei tekita see usaldust. Petitsioon kogus alla 10 000 allkirja, kuid reaktsioonid näitavad, et tegelik toetajaskond on laiem. Mitmed inimesed avaldasid, et nad polnud petitsioonist teadlikud, kuid oleksid kindlasti allkirja andnud. Teised väljendasid kahtlust, kas nende hääli midagi muudab. See näitab, et teema on väga oluline ja inimeste arvamus ei jõua piisavalt otsustajateni. Tema arvates ei sobi Jürgen Ligi rahandusministri ametisse. Tegemist ei ole isikliku rünnakuga, vaid hinnanguga ministri avalikele väljaütlemistele ja suhtumisele inimeste muredesse. Rahandusminister peab mõistma seda, kuidas hinnad, maksud ja poliitilised otsused mõjutavad inimeste igapäevast elu. Ilma sellise mõistmiseta ei ole võimalik tagada usaldust, mis on majanduse ja riigi juhtimise eeltingimus. Ta juhtis tähelepanu, et avalikkuse usaldus riigi ja poliitiliste otsuste vastu on vähenemas. Kollektiivse pöördumise pealkirja „Ülbus ei ole poliitika“ eesmärk on juhtida tähelepanu sellele, et riik peab teenima rahva huve ning suhtlus peab olema lugupidav ja arvestav. Inimeste toimetulek ja väärikas kohtlemine ei tohiks olla teisejärguline.

Anastassia Kovalenko-Kõlvart märkis, et pöördumises esitatud seisukohad on sisult olulised ning viitas rahandusminister Jürgen Ligi varasematele sõnavõttudele nii avalikus meedias kui ka Riigikogus. Tema hinnangul ei ole mitmed ministri avaldused, sealhulgas naissoost Riigikogu liikmete suunas tehtud ütlused, vastuvõetavad. Seni ei ole ta kuulnud peaministri ega koalitsioonierakondade selget hukkamõistu rahandusministri väljendusviisi suhtes, kuigi tegemist on korduvate avaldustega, mis ilmnevad nii ametlikes sõnavõttudes kui ka ministri sotsiaalmeedias. Ta tõi esile hiljutisi juhtumeid, kus rahandusminister on sekkunud sotsiaalmeedia aruteludesse, kommenteerides avalike postituste all ning väljendades end isikute suhtes halvustavalt. Tema hinnangul ei ole selline käitumine valitsusliikmele lubatav. Kollektiivse pöördumise menetlemisel on komisjonil võimalik teha seadusest tulenevaid erinevaid otsuseid. Tuginedes Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse §-le 152¹³ tegi ta ettepaneku alгатada olulise tähtsusega riikliku küsimuse arutelu poliitilise kultuuri kohta Eestis. Tema hinnangul oleks selline arutelu Riigikogu täiskogus vajalik, arvestades, et poliitiline kultuur on viimasel ajal suur probleem ja põhiseaduskomisjon õige komisjon, kes sellise algatuse võiks teha. Samuti tegi ta ettepaneku edastada kollektiivne pöördumine Vabariigi Valitsusele seisukoha kujundamiseks ning pöördumisele vastamiseks. Ta märkis, et peaministri poolt ei ole seni olnud mingit hukkamõistu ega kommentaari pöördumises tõstatatud probleemidele. Tema hinnangul peaks pöördumine, millel on mitu tuhat allkirja, jõudma Vabariigi Valitsusele. Ta esitas lisaks küsimuse pöördujate esindajale, paludes täpsustada, milliseid võimalikke samme võiks komisjon või Riigikogu liikmed laiemalt ette võtta, lisaks pöördumises esitatud konkreetsele kriitikale rahandusministri suhtes.

Annika Peterson selgitas, et ehkki pöördumine käsitleb konkreetse isiku tegevust, on teema laiem. Ta tõi esile, et Reformierakonna poliitika ei arvesta piisavalt nõrgemate ja suuremate perede vajadustega. Riigi tasandil peaks olema vähem vastandumist ning rohkem selgitustööd

ja inimestele paremini kättesaadavat teavet. Tema eesmärk oli juhtida tähelepanu konkreetsele probleemile ning teha ettepanek rahandusminister ametist vabastada.

Evelin Poolamets avaldas toetust pöördumisele ning tänas selle koostamise eest, märkides, et ligi 7000 allkirja näitab teema olulisust. Ta osutas rahandusminister Jürgen Ligi halvustavatele ja ropendavatele avaldustele, sealhulgas naiskolleegide aadressil, hinnates sellist väljendusviisi vaimset vägivalda meenutavaks. Ta viitas Anastassia Kovalenko-Kõlvarti ettepanekule käsitleda poliitilise kultuuri küsimust olulise tähtsusega riikliku küsimuse aruteluna ning leidis, et seda võiks laiendada ka naispoliitikutesse suhtumise temaatikale. Ta tõdes, et rahandusministrile näib avalikkuses ja erakonnas lubatavat enam kui teistele, ning esitas kollektiivse pöördumise algatajale küsimuse, kas tema hinnangul on Jürgen Ligi saanud erikohtlemise osaliseks.

Annika Peterson kinnitas küsimusele vastates, et jagab esitatud hinnangut. Ta märkis, et kui vaadata tagasi peaminister Kaja Kallase ametiajale, siis tema tegevusele reageeriti palju teravamalt kui rahandusminister Jürgen Ligi sõnavõttudele.

Pipi-Liis Siemann tunnustas kollektiivse pöördumise esitajat tehtud töö eest ning märkis, et hea, kui on selline sotsiaalne närv ja võetakse ka midagi ette. Avalikku arutellu sekkumine on oluline ning vastuvõetamatu käitumise märkamist ja reageerimist tuleb julgustada. Ta esitas pöördumise algatajale küsimuse, kas tema hinnangul peaks hukka mõistma mitte üksnes rahandusminister Jürgen Ligi halvasti väljaütlemisi, vaid laiemalt lubavad poliitikud endale viimastel aastatel palju rohkem, kui nad seda varem on lubanud. Ta palus hinnangut sellele, kas Eesti üldine poliitiline kultuur on muutunud liiga otseütlevaks või ebaviisakamaks.

Annika Peterson selgitas, et ta ei jälgi poliitikat igapäevaselt ning näeb toimuvat peamiselt sotsiaalmeedia vahendusel. Seetõttu ei pea ta võimalikuks anda hinnangut üldisele poliitilise kultuuri tasemele. Tema hinnangul võib tegemist olla vaid ühes erakonnas esineva probleemiga, mitte kogu poliitilise kultuuri ulatuses.

Ando Kiviberg selgitas, et kollektiivse pöördumise menetlemisel on komisjonil kuus seadusest tulenevat võimalust. Komisjon võib otsustada algatada eelnõu või olulise tähtsusega riikliku küsimuse arutelu; korraldada avaliku istungi; edastada ettepaneku pädevale institutsioonile seisukoha võtmiseks ja lahendamiseks; edastada ettepaneku Vabariigi Valitsusele seisukoha kujundamiseks ja pöördumisele vastamiseks; esitatud ettepaneku tagasi lükata või lahendada pöördumises püstitatud probleemi muul viisil. Viimane võimalus jätab komisjonile kaalutlusruumi sobiva lahenduse leidmiseks. Ta märkis, et Anastassia Kovalenko-Kõlvarti ettepanek hõlmab nii olulise tähtsusega riikliku küsimuse arutelu algatamist kui ka pöördumise edastamist Vabariigi Valitsusele. Ta palus komisjoni liikmetelt seisukohti edasiste tegevuste osas.

Evelin Poolamets väljendas seisukohta, et komisjon peab pöördumisele kindlasti reageerima. Tema hinnangul annaks reageerimata jätmine signaali, justkui toetataks rahandusminister Jürgen Ligi senist käitumist. Komisjon peab näitama mõistmist pöördumise sisu ja esitatud probleemide suhtes ning leidma viisi, kuidas pöördumisele sisuliselt vastata.

Ants Frosch märkis, et kollektiivse pöördumise tekst on sisukas ning vähim mida me teha saame on pöördumise edastamine Vabariigi Valitsusele seisukoha kujundamiseks. Tema

hinnangul peaksid ka Reformierakonna esindajad komisjonis seda ettepanekut toetama, et valitsus pöördumisega sisuliselt tegeleks. Olukord, kus rahandusminister Jürgen Ligi on oma väljaütlemistes käitunud üleolevalt ja halvustavalt vajab reageerimist. Kui selliste probleemide osas pöörduvad komisjoni poole kodanikud, kelle esindamine on Riigikogu ülesanne, näitab see, et olukord on vastuvõetamatu ning vajab muutmist. Selle muutmise võimalus on Vabariigi Valitsusel ja peaministril. Pöördumise tekst on piisavalt ilmikas, et see võiks olla mõne Eesti peamise väljaande lehekülgedel. Ta toetas ettepanekut pöördumine valitsusele edastada.

Ando Kiviberg märkis kolleeg Ants Froschi mõttele tuginedes, et pöördumise algataja võiks tõepoolest kollektiivse pöördumisest ajendatult avaldada arvamuseartikli.

Anastassia Kovalenko-Kõlvart viitas varasemale praktikale, märkides, et sarnaste juhtumite puhul, nagu Karmen Jollerit puudutav kollektiivne pöördumine, on arutatud ka umbusalduse avaldamise võimalust. Komisjon ei saa ise umbusalduse avaldamist algatamist algatada, kuid saab kasutada seadusest tulenevat võimalust lahendada pöördumises tõstatatud probleem muul viisil. Selle raames võiks komisjon algatada läbirääkimised erinevate fraktsioonidega allkirjade kogumiseks umbusalduse avaldamiseks. Ta ütles, et see on tema kolmas ettepanek ning rõhutas vajadust leida lahendus, mida komisjoni enamus toetaks. Pöördumise tagasilükkamine ei oleks põhjendatud, arvestades pöördumise ulatust ja kogutud allkirjade arvu. Ta avaldas lootust, et vähemalt üks esitatud ettepanekutest saab komisjoni toetuse.

Ando Kiviberg esitas oma seisukoha, märkides, et pöördumise algataja mure on mõistetav. Ta tõdes, et olulise tähtsusega riikliku küsimuse arutelu poliitilise kultuuri üle oleks ühiskonnas sisuliselt vajalik, sest poliitilise suhtluse tase on tema hinnangul juba pikemat aega olnud probleemne ning küsimus ei puuduta üksnes ühte ministrit, vaid poliitilist kultuuri laiemalt. Ta tõi näiteks hiljutise juhtumi Riigikogu saalis, kus õiguskantsleri esinemisele järgnenud reaktsioonid olid ebakohased ning osutasid poliitilise kultuuri halvenemisele. Olulise tähtsusega riikliku küsimuse arutelu korraldamine võib siiski kujuneda vastupidist tulemust andvaks ning kujundada täiskogu saalis olukorra, mis ei toetaks eesmärki tõsta poliitilise suhtluse kvaliteeti, mistõttu ta seda ei sooviks. A. Kiviberg viitas varasemale praktikale, kui Riigikogu eelmise koosseisu ajal saabus põhiseaduskomisjonile sarnase ettepanekuga pöördumine selleaegse siseministri Mart Helme tagasiastumiseks. Komisjon otsustas edastada pöördumise otse siseministrile endale tutvumiseks ja järelduste tegemiseks. Selline lahendus on inspireeriv, kuna annab ministrile võimaluse ise oma käitumist hinnata. Ta palus kolleegidelt arvamust selle mõtte osas.

Evelin Poolamets märkis, et Mart Helme ja Jürgen Ligi juhtumid ei ole võrreldavad, sest viimase puhul on tegemist korduva käitumismustriga. Rahandusministrile on varasemalt juba tähelepanu juhitud ning talle on avaldatud ka umbusaldust, kuid see ei ole toonud muutust. Ta toetas seisukohta, et küsimusega peaks tegelema Vabariigi Valitsus ning andma vastuse rahandusministri tegevuse osas.

Pipi-Liis Siemann tõdes, et probleemid poliitilises suhtluses on laiemad ega piirdu üksikjuhtumitega. Inimeste infoväljad on erinevad ning esile tõusevad sageli just negatiivsed näited. Poliitilise kultuuri küsimus ei ole seotud üksnes ühe isikuga ning vajab laiemat käsitlemist. Ta ei pidanud otstarbekaks olulise tähtsusega riikliku küsimuse arutelu kaudu lahenduste leidmist, vaid pidas oluliseks sammuks, kui iga komisjoni liige selle teema oma

fraktsiooni viiks ja fraktsioonis toimuks poliitilise kultuuri põhimõtete arutamine.

Evelin Poolamets rõhutas, et kollektiivne pöördumine ei käsitle poliitilise kultuuri teemat üldiselt, vaid on suunatud konkreetse isiku käitumisele ning seda ei saa seetõttu lahjendada ega hajutada. Pöördumine puudutab ametis olevat ministrit, mitte Riigikogu liiget, ning probleemile tuleb reageerida selgelt ja konkreetset. Tema hinnangul peab komisjon tagama, et reageeringul oleks sisuline mõju.

Pipi-Liis Siemann märkis, et probleemi tuleb käsitleda, kuid rõhutas, et esmast vastutust oma käitumise eest kannab alati asjaosaline ise. Ta viitas varasemale juhtumile, kus pöördumine edastati ministrile enesehindamiseks, ning leidis, et sarnast lahendust võiks kaaluda ka käesoleval juhul. Tema hinnangul peaks pöördumise saatma rahandusministrile, et inimene ise sellest teadlikuks saaks. Pöördumise peaks saatma ka Vabariigi Valitsusele, kuivõrd ministri otsene juht on valitsusjuht.

Ando Kiviberg tõdes, et arutelu on toonud välja mitu konkreetset ettepanekut ning komisjon peaks liikuma otsustamiseni. Komisjoni liikmete seisukohtadest on kujunenud välja eelistus teha kaks sammu: esiteks edastada pöördumine personaalselt Jürgen Ligile ning teiseks saata pöördumine Vabariigi Valitsusele seisukoha kujundamiseks. Ta lisas, et enne nende ettepanekute hääletamise juurde asumist tuleb hääletada esimesena esitatud Anastassia Kovalenko-Kõlvarti ettepanekut algatada olulise tähtsusega riikliku küsimuse arutelu.

A. Kiviberg pani hääletusele A. Kovalenko-Kõlvarti ettepaneku Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 152¹³ punkti 1 alusel algatada olulise tähtsusega riikliku küsimuse arutelu poliitilise kultuuri teemal (poolt 3: Ants Frosch, Anastassia Kovalenko-Kõlvart, Evelin Poolamets; vastu 4: Ando Kiviberg, Katrin Kuusemäe, Pipi-Liis Siemann, Timo Suslov; erapooletuid 0). Ettepanek ei leidnud toetust.

A. Kiviberg tegi järgmise ettepaneku: Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 152¹³ punkti 6 alusel edastada ettepanek rahandusminister Jürgen Ligile teadmiseks ja järelduste tegemiseks (poolt 6: Ando Kiviberg, Anastassia Kovalenko-Kõlvart, Katrin Kuusemäe, Evelin Poolamets, Pipi-Liis Siemann, Timo Suslov; vastu 1: Ants Frosch; erapooletuid 0).

Ants Frosch märkis, et tema hinnangul ei avaldaks see lahendus minister Jürgen Ligile mingit mõju, mistõttu ta seda ettepanekut ei toetanud.

Ando Kiviberg tegi ettepaneku Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 152¹³ punkti 4 alusel edastada ettepanek Vabariigi Valitsusele seisukoha kujundamiseks ja pöördumisele vastamiseks ning kujundatud seisukohast teavitada ka komisjoni (poolt 5: Ants Frosch, Ando Kiviberg, Anastassia Kovalenko-Kõlvart, Evelin Poolamets, Pipi-Liis Siemann; vastu 0; erapooletuid 0; ei hääletanud 2: Katrin Kuusemäe, Timo Suslov).

Otsustati:

3.1. Lähtudes Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 152¹³ punktist 6 edastada ettepanek rahandusminister Jürgen Ligile teadmiseks ja järelduste tegemiseks. (poolt 6: Ando Kiviberg, Anastassia Kovalenko-Kõlvart, Katrin Kuusemäe, Evelin Poolamets, Pipi-Liis Siemann, Timo Suslov; vastu 1: Ants Frosch; erapooletuid 0).

3.2. Lähtudes Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 152¹³ punktist 4 edastada ettepanek Vabariigi Valitsusele seisukoha kujundamiseks ja pöördumisele vastamiseks ning kujundatud seisukohast teavitada ka komisjoni (poolt 5: Ants Frosch, Ando Kiviberg, Anastassia Kovalenko-Kõlvart, Evelin Poolamets, Pipi-Liis Siemann; vastu 0; erapooletuid 0; ei hääletanud 2: Katrin Kuusemäe, Timo Suslov).

4. Info ja muud küsimused

Ando Kiviberg selgitas, et Riigikogus seisab ees Vabariigi Presidendi valimise seaduse lõpphääletus ning selle aruteluga kaasnesid muudatusettepanekud valimiskogu aluspõhimõtete kohta. Ta märkis, et fraktsioonidega konsulteerimise tulemusena on kujunenud ettepanek töötada põhiseaduskomisjonis välja lahendus, mis arvestab haldusreformist tulenevaid muudatusi ning võimalikke tulevasi omaavalitsuste ühinemisi või jagunemisi. Komisjon koostab lähteülesande ning palub Riigi valimisteenistusel ja Riigikogu Kantselei õigus- ja analüüsiosakonnalt vastava analüüsi, mille alusel muudatused välja töötada ja algatada. Eelnõu tuleks algatada enne suvepuhkust ning vastu võtta sügisistungjärgul, et see jõustuks mitte eelolevatel, vaid järgmistel presidendivalimistel. Ta sõnas, et sellisele lahendusele paistab fraktsioonide seas olevat laiem toetus.

(allkirjastatud digitaalselt)
Ando Kiviberg
juhataja

(allkirjastatud digitaalselt)
Markus Veia
protokollija